

يادداشت

مشهد قدیم

از دریچه دوربین ماری تریز

سعید مهرپویا - ماری تریز اولنس دوشوتن (۱۲۸۴-۱۳۶۸ ه.ش.) از پدر و مادری بلژیکی - اتریشی به دنیا آمد. ازدواج او با دیپلماتی بلژیکی سرآغاز سفرش به مصر، آمریکا، نروژ و ایران شد. نخستین سفرش به ایران در سال ۱۳۲۷ ه.ش. و برای مستند کردن زندگی کوچ نشینان انجام شد. دوسال بعد، فیلم مستندش را در دومین سفر به ایران ادامه داد و از آن پس تا حدود ۲۰ سال، هر از چندی به ایران می آمد و اطلاعات، تصاویر، صداها و فیلم هایش را کامل تر می کرد. او دو فیلم دیگر، یکی برای مؤسسه پاستور و موضوع طاعون در روستاهای کرمانشاه و دیگری برای کاوش های بریتانیا در پاسارگاد ساخت. عکس های گوناگون او از اردبیل، مراغه، همدان، گلپایگان، نایین، دامغان، بسطام، گرگان، اصفهان، کاشان، نیشابور، یزد، نطنز و قزوین به جا مانده است. ماری تریز آخرین بار در سال ۱۳۵۷ ه.ش. به ایران آمد. وی ۱۱ سال بعد در گذشت و فرزندش تمام آثارش را به موزه سامی هاروارد در سال ۱۳۷۰ ه.ش. هدیه کرد.

ماری تریز به عکاسی و فیلم سازی علاقه داشت. فیلم او از ایل قشقایی در دهه ۳۰، یکی از نخستین فیلم هادرباره کوچ نشین های ایران بود و در جشنواره فیلم «ادینبورگ» در سال ۱۳۳۳ ه.ش. برنده جایزه اول مستند شد. او سفری هم به مشهد داشت و عکس هایی نیز گرفت که هم اکنون در کتابخانه هنرهای زیبای دانشگاه هاروارد نگهداری می شوند. عکس های او شامل عکسی از دورنمای مشهد، گنبد طلا، صحن عتیق، مسجد گوهرشاد، مدرسه پریزاد و خواجهر بیع است. در جست و جودرباره او و تصویر هایش، این فیلم کوتاه از مشهد جذبه کرد. هر چند به نماهای تازه تری نرسیدم، اما همین تصاویر متحرک هم جلوه ای شگفت داشت. باتوجه به وجود ساعت نود و ایوان صحن عتیق و نقاره خانه قدیم، این فیلم باید مربوط به سال های ۱۳۳۳ تا ۱۳۳۷ ه.ش. باشد.

فیلمی کوتاه و دیده نشده از مشهد (گنبد طلا، مسجد گوهرشاد) سال های ۱۳۳۳ تا ۱۳۳۷ خورشیدی / فیلم: ماری تریز

اولنس دو شوتن، از کتابخانه هنرهای زیبای هاروارد، برای دیدن فیلم کد روبرو را اسکن کنید.

صدای «الرحمان» خانه تاریخی اکبرزاده می آید

نمای داخل حیاط، فقط در قسمت بالای درها و پنجره ها، کاشی کاری وجود دارد.

مالکیت

باوجود تمام ظرایف بنا، نام خانه اکبرزاده هنوز در فهرست آثار ملی و آثار تاریخی میراث فرهنگی به ثبت نرسیده است. مالکیت آن همچنان خصوصی است و در حال حاضر در اختیار آقای اکبرزاده است. اگرچه این بنا در طول عمر خود، دچار دخل و تصرف چندانی نشده است، اما در چند سال اخیر اطراف و حريم این خانه، دچار تحول بزرگی شده است؛ بعضی از ساختمان های اطراف آن تخریب شده اند چراکه کوچه ساسان در طرح نوسازی و بهسازی بافت فرسوده اطراف حرم مطهر قرار دارد.

شرایط فعلی

در حال حاضر خود خانه اکبرزاده نیز به دلیل عدم رسیدگی در سال های گذشته، چندان وضع مطلوبی ندارد. قسمت نمای اصلی و آجرهای تزئینی و کاشی کارهای آن در بعضی نقاط تخریب شده است. قسمت داخلی آن تا حد زیادی از بین رفته و باقیمانده خانه نیز در صورت رسیدگی نکردن فرو خواهد ریخت. بخشی از نمای اصلی به دلیل رطوبت، دم، چسبندگی مطلوب ملات قدیمی و شرایط نامناسب جوی فرور یخته است. اثرات مخرب رطوبت را همچنین می توان در دیواره های پایینی خانه مشاهده کرد. باتوجه به اینکه این بنا خود نیز در طرح نوسازی واقع شده و احتمال تخریب آن وجود دارد، به نظر می رسد که از هم اکنون و با فوریت باید برای حفظ و مرمت آن اقدام کرد، وگرنه این خانه نیز به سر نوشت اغلب خانه های تاریخی منطقه ثامن دچار می شود. بله! خانه اکبرزاده با تمام زیبایی هایش در حال نابودی است و پشیمان خواهیم شد اگر دیر بچنینیم.

شعبان شریف - خانه اکبرزاده در منطقه مرکزی مشهد و در نزدیکی حرم مطهر رضوی واقع شده است. اگر دقیق تر بخواهیم بگوییم این خانه در منطقه ثامن، خیابان آیتا... بهجت ۳، کوچه ساسان، پلاک ۴۹ قرار دارد و یکی از خانه های تاریخی آن به شمار می رود.

قدمت

در مورد قدمت و سال دقیق ساخت این خانه اطلاع موثقی در دست نیست، اما طبق اظهارات اهالی می توان گفت که این بنا در حدود صدسال قدمت دارد. این خانه که به نام اکبرزاده شهره شده است، در واقع منزل مسکونی این خانواده بوده است که در حال حاضر خالی از سکنه است. خانه اکبرزاده مربوط به سال های آخر حکومت قاجار است.

مشخصات

این خانه در دو طبقه (همکف و فوقانی) ساخته شده است. پلان آن نیز ساده است و از ترکیب عناصر مستطیلی تشکیل شده است. به این ترتیب فرم کلی بنایک مستطیل است که در یک طرف آن حیاط و در طرف دیگر ساختمان، بنا قرار گرفته است. در ساخت آن نیز مصالح متنوعی به کار رفته است؛ در دیوارهای عریض و در مرکز آن ها از خشت خام، برای رویه دیوارها از آجر ساده و در برخی جاهای کاشی استفاده شده است. یک سقف مسطح و چوبی هم بنای این ساختمان را پوشانده است.

تزئینات

همان طور که گفته شد نمای اصلی ساختمان به وسیله آجرهای ساده تزئین شده است، اما در قسمت هایی نظیر سردر بنا، می توان کاشی کاری را هم مشاهده کرد. با آنکه بیرون خانه به انواع آجرکاری و کاشی کاری مزین شده است، اما درون خانه تزئینات خاصی مشاهده نمی شود. در

